

U S N E S E N Í

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Radana Malíka a soudců JUDr. Petra Mikeše, Ph.D., a JUDr. Zdeňka Kühna, Ph.D., v právní věci žalobce: **Ing. J. H.**, proti žalovanému: **Odvolací finanční ředitelství**, se sídlem Masarykova 31, Brno, proti rozhodnutí žalovaného ze dne 28. 2. 2013, č. j. 6219/13/5000-14103-709175 a č. j. 6220/13/5000-14103-709175, v řízení o kasační stížnosti žalovaného proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 22. 4. 2015, č. j. 31 Af 36/2013 - 45, vedeném Nejvyšším správním soudem pod sp. zn. 1 Afs 103/2015, v řízení o námitce podjatosti vznesené žalobcem proti soudkyni Nejvyššího správního soudu JUDr. Lence Kaniové,

t a k t o :

Soudkyně Nejvyššího správního soudu JUDr. Lenka Kaniová **n e n í v y l o u č e n a** z projednávání a rozhodnutí věci vedené u Nejvyššího správního soudu pod sp. zn. 1 Afs 103/2015.

O d ů v o d n ě n í :

[1] Žalovaný (dále jen „stěžovatel“) podanou kasační stížností napadá v záhlaví označený rozsudek Krajského soudu v Brně (dále jen „krajský soud“), kterým byly ke společnému projednání spojeny věci do té doby vedené pod sp. zn. 31 Af 36/2013 a 31 Af 37/2013, rozhodnutí stěžovatele specifikovaná v záhlaví byla zrušena, věc mu byla vrácena k dalšímu řízení a byla mu uložena povinnost zaplatit žalobci náhradu nákladů řízení. Rozhodnutími stěžovatele byla změněna toliko v části týkající se bankovního spojení rozhodnutí Finančního úřadu Brno II ze dne 29. 6. 2012, č. j. 244521/12/289914709764 a č. j. 244523/12/289914709764, jimiž byla žalobci doměřena daň z příjmů fyzických osob a penále za zdaňovací období let 2009 a 2010. Proti rozsudku krajského soudu podal stěžovatel kasační stížnost.

[2] U Nejvyššího správního soudu je věc vedena pod sp. zn. 1 Afs 103/2015 a dle rozvrhu práce je k jejímu projednání a rozhodnutí určen senát ve složení: JUDr. Marie Žiškova, JUDr. Josef Baxa, JUDr. Lenka Kaniová a JUDr. Filip Dienstbier.

[3] Dne 25. 5. 2015 byla Nejvyššímu správnímu soudu doručena námitka podjatosti soudkyně JUDr. Lenky Kaniové. Námitku podal žalobce, který podjatost spatřuje v tom,

že JUDr. Kaniová byla v letech 1990 až 2001 zaměstnána v daňové správě, nejprve jako pracovnice oddělení daně z příjmů fyzických osob, poté jako metodička pro tuto daň. Žalobce se domnívá, že není vyloučeno, že JUDr. Kaniová může mít k souvisejícím osobám stěžovatele a daňové správy jiný než nezávislý, nestranný a nezaujatý vztah.

[4] Soudkyně JUDr. Lenka Kaniová k námitce podjatosti uvedla, že je pravda, že před 15 lety pracovala v daňové správě, přesto se necítí být podjatá při rozhodování ve věci sp. zn. 1 Afs 103/2015. K účastníkům řízení ani k věci samé nemá žádný vztah.

[5] Věc spočívající v rozhodnutí o vyloučení soudce Nejvyššího správního soudu z projednání a rozhodnutí věci byla předsedou soudu předložena k rozhodnutí devátému senátu zdejšího soudu, který při jejím posouzení vycházel z následujících úvah.

[6] Podle § 8 odst. 1 zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“), jsou soudci *vyloučeni z projednávání a rozhodnutí věci, jestliže se zřetelem na jejich poměr k věci, k účastníkům nebo k jejich zástupcům je dán důvod pochybovat o jejich nepodjatosti. Vyloučení jsou též soudci, kteří se podíleli na projednávání nebo rozhodování věci u správního orgánu nebo v předchozím soudním řízení. Důvodem k vyloučení soudce však nejsou okolnosti, které spočívají v postupu soudce v řízení o projednávané věci nebo v jeho rozhodování v jiných věcech.*

[7] Citované zákonné ustanovení, jež má být na projednávanou věc aplikováno, je nutno interpretovat v jeho ústavněprávním kontextu. Je totiž garancí toho, aby ve věci rozhodoval nezávislý a nestranný soudce, což je integrální součástí práva na spravedlivý proces tak, jak je vymezeno v ustanovení čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod a v ustanovení čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod. Nestrannost a nezaujatost soudce je jedním z hlavních předpokladů spravedlivého rozhodování a jednou z hlavních premis důvěry občanů a jiných subjektů práva v právo a právní stát (čl. 1 odst. 1 Ústavy České republiky).

[8] Z ustálené judikatury Nejvyššího správního soudu i Ústavního soudu vyplývá, že nestrannost soudce je především subjektivní psychickou kategorií, jež vyjadřuje vnitřní vztah soudce k projednávané věci. Při posuzování námitky podjatosti je však třeba nestrannost vnímat i z hlediska objektivního, tzn. zkoumat, zda skutečně existují objektivní okolnosti, jež vyvolávají oprávněné pochybnosti o nezaujatosti soudce v konkrétním případě. Jak se k této otázce vyjádřil Ústavní soud, vyloučení soudce z projednávání a rozhodování ve věci má být založeno nikoliv jen na skutečně prokázané podjatosti, ale již tehdy, jestliže lze mít pochybnosti o jeho nepodjatosti; při posuzování této otázky je tedy třeba učinit úvahu, zda – s ohledem na okolnosti případu – lze mít za to, že by soudce podjatý mohl být (viz nálezy Ústavního soudu ze dne 27. 11. 1996, sp. zn. I. ÚS 167/94, N 127/6 SbNU 429). Otázka podjatosti nemůže být ve všech případech postavena zcela najisto, nicméně rozhodovat o této otázce je nutno vždy na základě existujících objektivních skutečností, které k subjektivním pochybnostem osob zúčastněných na řízení vedou. Ústavní soud v uvedeném nálezu také poukázal na skutečnost, že rovněž judikatura Evropského soudu pro lidská práva vychází z dvojího testu nestrannosti soudce: subjektivní test je založen na základě osobního přesvědčení soudce v dané věci (*personal conviction of a particular judge*), objektivní test sleduje existenci

pokračování

dostatečných záruk, že je možno v tomto ohledu vyloučit jakoukoliv legitimní pochybnost (*guarantees sufficient to exclude any legitimate doubt in this respect*). V této souvislosti Ústavní soud citoval rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ze dne 22. 4. 1994, *Saraiva de Carvalho proti Portugalsku*, stížnost č. 15651/89, a rozsudek téhož soudu ze dne 20. 5. 1998, *Gautrin a další proti Francii*, stížnost č. 21257/93.

[9] K vyloučení soudce z projednání a rozhodnutí věci však může v zásadě dojít teprve tehdy, když je evidentní, že vztah soudce k dané věci, účastníkům nebo jejich zástupcům dosahuje takové povahy a intenzity, že i přes zákonem stanovené povinnosti nebude moci nebo schopen nezávisle a nestranně rozhodovat (srov. nález Ústavního soudu ze dne 3. 7. 2001, sp. zn. II. ÚS 105/01, N 98/23 SbNU 11). Rozhodnutí o vyloučení soudce z důvodů uvedených v § 8 s. ř. s. totiž představuje výjimku z ústavní zásady, podle níž nikdo nesmí být odňat svému zákonnému soudci s tím, že příslušnost soudu i soudce stanoví zákon (čl. 38 odst. 1 Listiny základních práv a svobod). Tak jak zákon tuto příslušnost stanovil, je příslušnost zásadně dána, a postup, kterým je věc odnímána zákonnému (příslušnému) soudci a přikázána soudci jinému, je nutno chápat jako postup výjimečný. Soudce lze z projednávání a rozhodnutí přidělené věci vyloučit jen výjimečně a ze skutečně závažných důvodů, které mu reálně brání rozhodnout v souladu se zákonem nezaujatě a spravedlivě (srov. usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 4. 2003, č. j. Nao 19/2003 – 16).

[10] Důvodem pro vyloučení soudce z projednávání a rozhodnutí věci může být pouze jeho poměr k věci, k účastníkům nebo k jejich zástupcům. Poměr k věci může vyplývat především z přímého právního zájmu soudce na projednávání věci, zejména v případech, kdyby mohl být rozhodnutím soudu přímo dotčen ve svých právech. Vyloučen by byl rovněž soudce, který by získal o věci poznatky jiným způsobem než dokazováním při jednání. Poměr soudce k účastníkům nebo k jejich zástupcům (ať již přátelský či nepřátelský) může být založen příbuzenským nebo jemu obdobným vztahem, může jít i o vztah ekonomické závislosti, apod.

[11] V posuzovaném případě je pochybnost o nepodjatosti JUDr. Lenky Kaniové založena na tom, že v minulosti působila v daňové správě a mohla by tak být podjatá vzhledem k jejímu poměru k účastníkovi řízení – stěžovateli. Dle usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 11. 6. 2010, č. j. Nao 46/2010 – 78 (publ. pod č. 2102/2010 Sb. NSS), je podjatost soudců ve vztahu ke správním orgánům, resp. k osobám za ně jednajícím, nutno vykládat restriktivněji než je tomu u ostatních účastníků řízení. K tomu soud dodal: *Odlišnost postavení správních orgánů od jiných účastníků řízení ve správním soudnictví plyne i z toho, že extenzivní výklad ustanovení § 8 odst. 1 s. ř. s. by vedl až k takovým důsledkům, že by se soudce např. nesměl podílet na rozhodování ve věcech, v nichž by jako účastník řízení vystupoval správní orgán, u něhož byl tento soudce někdy v minulosti zaměstnán. Takovýto výklad považuje zdejší soud za absurdní a zjevně neúčelný, protože by mohl znamenat nevyužití odborných znalostí a praktických zkušeností konkrétních soudců. Proto zdejší soud činí závěr, že podjatost soudců ve vztahu ke správnímu orgánu je dána jen tehdy, jestliže se tito soudci přímo či nepřímo podíleli na projednávání a rozhodování věci u tohoto správního orgánu, příp. existuje-li k osobě, která před soudem za správní orgán jedná, skutečně osobní vztah.*

[12] Stejně se k nastolené otázce vyjadřuje i odborná literatura. V komentářové literatuře je uveden názor, že: *Obecně však dřívější působení soudce Nejvyššího správního soudu ve specializovaném senátu krajského soudu rozhodujícím ve věcech správního soudnictví či u správního orgánu nezakládá z důvodu kolegiality samo o sobě důvod pro vyloučení tohoto soudce z projednávání a rozhodování kasačních stížností ve věcech, v nichž jednali a rozhodovali jeho někdejší kolegové* (viz Jemelka, L., Podhrázký, M., Vetešník, P., Zavřelová, J., Bohadlo, D., Šuránek, P. Soudní řád správní. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck. 2013. str. 61), nebo názor, že: *Podjatost také nezakládá prostá skutečnost (tj. bez dalšího), že soudce dříve působil u správního orgánu, který je nyní v soudním řízení v procesním postavení žalovaného. Pokud ovšem soudce působil u žalovaného správního orgánu v době, kdy mohl mít určitý podíl na úkonech v konkrétním řízení před tímto správním orgánem, které má nyní posuzovat v rámci podané žaloby jako soudce, je třeba jej považovat za vyloučeného. Soudce by neměl přezkoumávat procesní postupy veřejné správy, jakož i výstupy z nich vycházející, pokud se v době svého působení ve veřejné správě na nich určitým způsobem podílel* (viz Potěšil, L., Šimíček, V. a kol. Soudní řád správní. Komentář. Praha: Leges, s. r. o., 2014. str. 69).

[13] Na základě citované judikatury a literatury lze ve vztahu k nynější námitce podjatosti konstatovat, že důvod podjatosti soudkyně JUDr. Lenky Kaniové není dán. Podjatost soudkyně by mohla být dána pouze za situace, kdy by se přímo či nepřímo podílela na projednávání a rozhodování této konkrétní kauzy u správního orgánu a nyní by měla správní rozhodnutí, vydané ve správním řízení, na němž se podílela, přezkoumat z pozice soudkyně, nebo v případě, kdy by měla k osobě, která za správní orgán jedná před soudem, skutečně osobní vztah. Takové okolnosti žalobce netvrdí a nelze je dovodit ani ze spisu. Působení soudkyně JUDr. Lenky Kaniové v daňové správě před 15 lety nemůže samo o sobě založit její podjatost.

[14] Z výše uvedených důvodů neshledal Nejvyšší správní soud důvodnou námitku podjatosti soudkyně Nejvyššího správního soudu JUDr. Lenky Kaniové a rozhodl tak, jak je uvedeno ve výroku rozhodnutí.

P o u č e n í : Proti tomuto usnesení **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 25. června 2015

JUDr. Radan Malík
předseda senátu